

Kinderarmoede, ook in Hamme?

kinderen van de rekening

Kinderarmoede kan niet los gezien worden van armoede bij de ouders. Armoede is een complex probleem. Het gaat om uitsluiting op verschillende levensdomeinen. We zien dat financiële moeilijkheden vaak tegelijk oorzaak en gevolg zijn van achterstelling op het vlak van tewerkstelling, onderwijs, huisvesting, gezondheid of maatschappelijke participatie. In armoede geboren worden en opgroeien heeft nefaste gevolgen voor de ontwikkeling van kinderen. Ze hebben een groter risico om zelf een leven in armoede door te brengen. Die kinderen krijgen niet de kansen waar alle kinderen recht op hebben. En de samenleving laat daardoor heel wat potentieel van deze kinderen niet tot ontplooiing komen. Dat zorgt op termijn voor hogere maatschappelijke kosten.

(Kinder)armoedebestrijding vraagt initiatieven in de hele samenleving en op alle niveaus. Het lokale niveau staat het dichtst bij de mensen en is vaak het best geplaatst om een antwoord te formuleren op hun noden. Lokale besturen bekleden hierin een cruciale rol. De Vlaamse overheid ondersteunt de lokale besturen van de gemeenten met de grootste kinderarmoedeproblematiek in Vlaanderen. De subsidiëring van deze lokale besturen heeft tot doel, op maat van de lokale situatie, een integraal lokaal kinderarmoedebestrijdingsbeleid te realiseren. Hiertoe moeten enerzijds waar nodig bijkomende acties geïmplementeerd worden toegevoegd aan regulier beleid, en anderzijds moet het lokaal bestuur een regierol opnemen binnen lokale netwerken hierrond zodat er met alle lokale actoren afstemming gerealiseerd wordt die mensen in armoede ten goede komt. Gelet op de grote inspanningen die het lokaal bestuur reeds jaren levert inzake diverse risico -armoedefactoren gezien in Hamme diverse parameters wijzen op heel wat kwetsbare gezinnen in de gemeente; was het een ware kaakslag dat het Vlaamse niveau geen middelen vrijmaakt om aan kinderarmoede in de gemeente te werken.

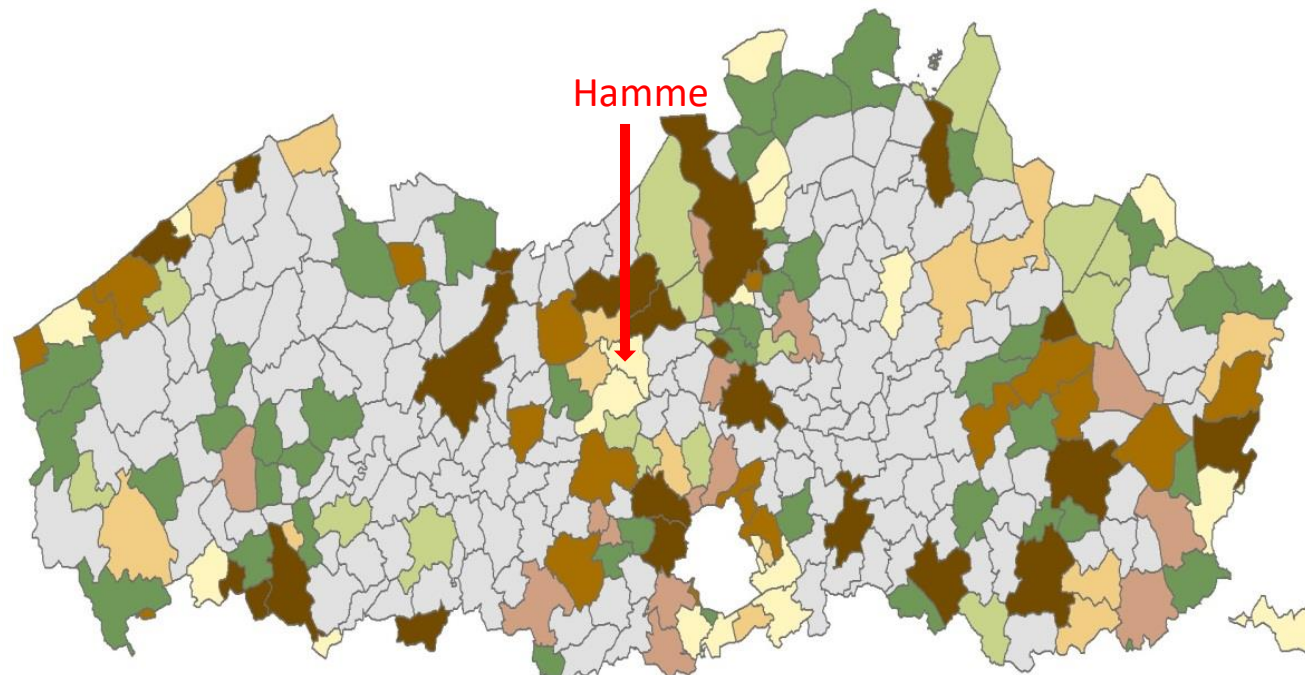
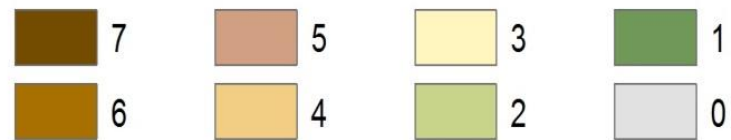
Daarom namen we het initiatief om de criteria die werden gehanteerd om tot deze beslissing te komen eens onder de loupe te nemen en deze te plaatsen naast andere relevante (o.a. inkomen, schuldenlast, ...) parameters.

We stellen vast dat we op diverse echelons geen kans meer maken om projecten erkend te krijgen, gezien de kinderarmoede-indicator een referentie op zich is geworden om te oordelen over projecten en daaraan gekoppelde subsidies.

De nota zal worden meegestuurd bij elke nieuwe projectaanvraag en tevens worden ingediend bij de toekomstige kabinetten inzake armoedebestrijding op Vlaams en federaal niveau.

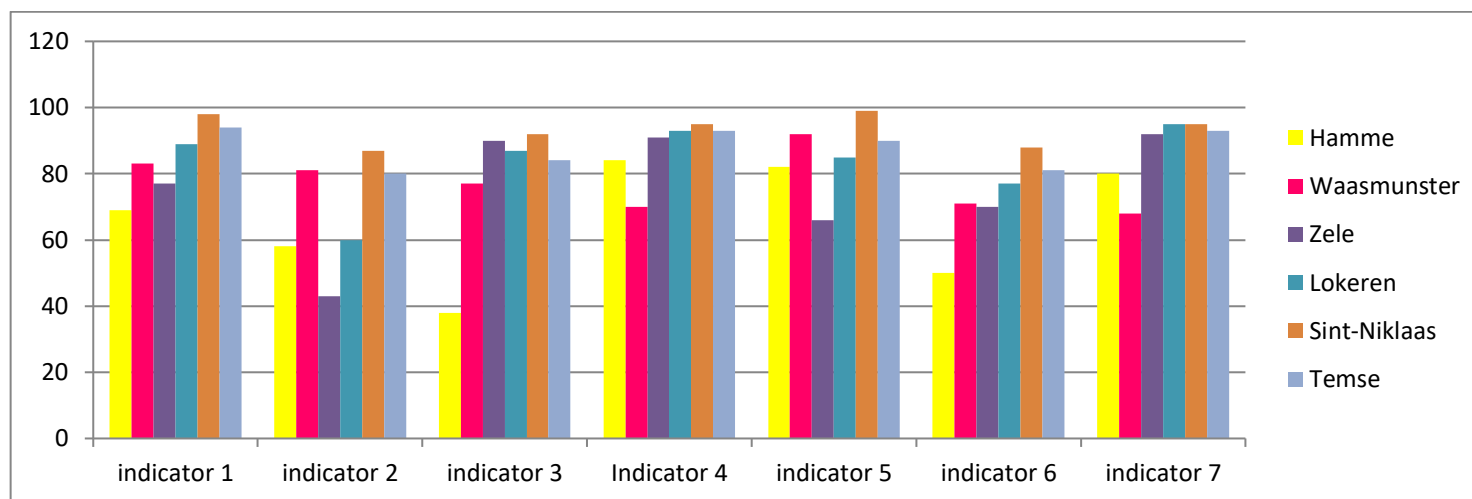
1. De kinderarmoedebaarometer, criterium voor Vlaamse middelen

Kinderarmoedebaarometer

Erkenning vanaf score 4

Overzicht van de kinderarmoede- indicatoren in Hamme en omliggende gemeenten:

De kinderarmoedebarmometer is samengesteld uit volgende zeven indicatoren:

1. het aantal personen met voorkeursregeling in de ziekteverzekering van 0 tot en met 4 jaar ten opzichte van het aantal inwoners van 0 tot en met 4 jaar.
2. het aantal eenoudergezinnen met kinderen van 0 tot en met 3 jaar ten opzichte van het totaal aantal huishoudens met kinderen van 0 tot en met 3 jaar.
3. de kansarmoede-index van Kind & Gezin. [Detail, zie verder onder hoofdstuk 2.](#)
4. de onderwijs kansarmoede indicator voor het kleuteronderwijs .
5. het aantal begunstigden van het leefloon (categorie gezinslast) samengeteld met het aantal begunstigden equivalent-leefloon (categorie gezinslast) ten opzichte van het aantal huishoudens met kinderen van 0 tot en met 17 jaar.
6. het aantal huishoudens met kinderen van 0 tot en met 2 jaar waarbij de referentiepersoon in het huishouden en, indien aanwezig, diens partner niet werken

ten opzichte van het totaal aantal huishoudens met kinderen van 0 tot en met 2 jaar. *Er wordt geen rekening met sociale tewerkstelling.*

7. het aantal huishoudens met kinderen van 0 tot en met 3 jaar waarbij één of beide ouders niet de EU-nationaliteit bezitten ten opzichte van het totaal aantal huishoudens met kinderen van 0 tot en met 3 jaar.

Hamme scoort op slechts 3 van deze criteria, nl. indicator onderwijs, aantal leefloontrekkers en migratie.

	Hamme	Waasmunster	Zele	Lokeren	Sint-Niklaas	Temse
indicator 1 (verh.teg. 0-4 jr)	69	83	77	89	98	94
indicator 2 (éénouder gezin)	58	81	43	60	87	80
indicator 3 (kansarm.ind K&G)	38	77	90	87	92	84
Indicator 4 (kleuteronderwijs)	84	70	91	93	95	93
indicator 5 (leefloon)	82	92	66	85	99	90
indicator 6 (geen werk)	50	71	70	77	88	81
indicator 7 (migratie)	80	68	92	95	95	93
Score	3	4	4	6	7	7

2. Een vergelijking van een aantal parameters in breder perspectief

2.1. INKOMEN

Armoede gaat over veel meer dan inkomen alleen, maar met een te laag inkomen ben je steeds gezien. Solliciteren of een job aannemen met onregelmatige uren of op enkele km van het dichtst bij zijnde station? Hoe doe je dat als je geen geld hebt voor je vervoer, de kinderopvang niet kan betalen... In de penarie met je huishuur en de hoge energierekening van je niet al te beste huurwoning? Dat is besparen op eten, school- of dokterskosten... of als dat niet meer kan: in de schulden geraken, je woning verliezen... Met een te laag inkomen ben je dag in dag uit aan het overleven, met de nodige stress, gezondheidsproblemen... van dien. Vooruit komen, voor jezelf en je familie iets opbouwen dat toelaat om definitief uit de armoede te raken is dan uiterst moeilijk en zeer vaak onmogelijk.

Het element 'inkomen' werd niet in aanmerking genomen bij de bepaling van de kinderarmoedebarmometer. Het leek ons wel een belangrijk gegeven in het bepalen van armoede.

AANGIFTEN 2010	Aangiften < 10.000	10.000 -20000	20.001-30.000	30.001-40.000	40.001-50.000	Meer dan 50.000	Totaal aantal aangiften
Hamme	1875	4569	3360	1522	969	1593	13.888
Waasmunster	919	1604	1242	651	463	1006	5.885
Zelee	1724	3492	2875	1365	814	1342	11.612
Lokeren	3183	6364	5208	2663	1602	3058	22.078
Sint-Niklaas	6192	13299	9791	4778	2766	5035	41.861
Temse	2353	4702	3652	1809	1128	2266	15.910
Arro. D'monde	15.201	33.660	26.662	13.329	8.354	15.422	112.628
Oost-Vlaanderen	121.737	245.120	191.566	99.428	61.964	117.365	837.180
Vlaanderen	546.913	1.061.690	824.169	424.931	264.117	497.312	3.621.888

AANGIFTEN IN %	Aangiften < 10.000	10.000 -20000	20.001-30.000	% AANGIFTEN tussen 10.000 -30.000	% AANGIFTEN MINDER DAN 30.000	30.001-40.000	40.001-50.000	Meer dan 50.000
Hamme	14	33	24	57	71	11	7	11
Waasmunster	15	27	21	48	63	11	8	17
Zelee	15	30	25	55	70	12	7	11
Lokeren	14	30	23	53	67	12	7	14
Sint-Niklaas	15	32	23	55	70	11	7	12
Temse	15	30	23	53	68	11	7	14
Arro. D'monde	15.201	33.660	26.662			13.329	8.354	15.422
Oost-Vlaanderen	121.737	245.120	191.566			99.428	61.964	117.365
Vlaanderen	15	29	23			12	7	14

Hamme heeft % het hoogste aantal aangiften < 30.000 in vergelijking met de andere gemeenten. Wanneer we enkel het % aangiften tussen 10.000 en 30.000 euro (< 10.000 euro zijn normaliter alleenstaanden) beschouwen dan is in Hamme het procentuele aandeel het hoogste.

Wanneer we het inkomen (2010) van de diverse gemeenten vergelijken met het Belgisch gemiddelde, zien we dat Zelee en Hamme hier onder dit gemiddelde zitten.

CIJFERS INKOMEN 2010	Hamme	Waasmunster	Zelee	Lokeren	Sint-Niklaas	Temse
Gemiddeld inkomen per inw./jaar 2010	15.484	18.657	15.065	15.954	15.840	16.303
Belgisch gemiddeld inkomen 2010	- 0,74 %	19,61 %	-3,42 %	2,28 %	1,55 %	4,52 %

2.2. SCHULDEN

Schulden kunnen namelijk zowel de oorzaak als het gevolg zijn van armoede en sociale uitsluiting. Als het gezin (tijdelijk) niet rondkomt (bijvoorbeeld omdat de kostwinner zijn job verloor, een scheiding doormaakte of te kampen had met een langdurige ziekte), als het gezin sowieso een te laag inkomen heeft om menswaardig te leven (vb. enkel een leefloon en hoge huurkosten) of als het gezin teveel bestedingen heeft gedaan, kunnen achterstallen ontstaan. Maar schulden kunnen ook armoede en sociale uitsluiting veroorzaken. Door de afbetaling van financiële verplichtingen (facturen of kredieten) kan het overblijvende inkomen te beperkt zijn om rond te komen. Het gezin heeft dan slechts de keuze tussen weinig aantrekkelijke strategieën. Het gezin kan zijn consumptie beperken en bekibbelen op voedsel, kledij of andere zaken, nieuwe kredieten afsluiten –als men toegang heeft tot krediet- of (meer) achterstallige betalingen opbouwen. Schulden kunnen ook een nefaste impact hebben op diverse levensdomeinen en kunnen diepe sporen nalaten in een mensenleven. Ze kunnen de fysieke en mentale gezondheid ondergraven (Nettleton & Burrows, 1998; Balmer e.a., 2006), een barrière voor tewerkstelling vormen (Observatoire du Crédit et l'endettement, 2006) en wegen op sociale relaties. Schulden kunnen dus levens tekenen. Met een spiraal van verlies (loonbeslag, uithuiszetting en gebroken sociale relaties) waardoor mensen geen greep meer hebben op hun leven.

We zetten het aantal schuldhulpverleningsdossiers eens op een rijtje per OCMW:

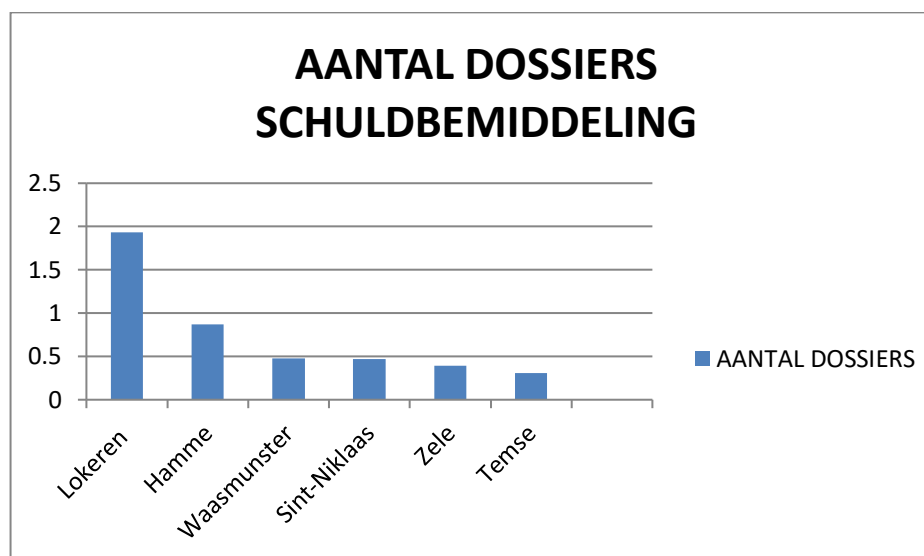
Totaal aantal SCHULDHULPVERLENINGSDOSSIERS in het lokale OCMW in 2010			
Gemeente	AANTAL DOSSIERS	Aantal inwoners	in % i vgl met bewonersaantal
Hamme	209	23.900	0,87
Waasmunster	50	10.415	0,48
Zelee	82	20.544	0,39
Lokeren	758	39.174	1,93
Sint-Niklaas	1115	237.097	0,47
Temse	87	28.147	0,31

Bron : Vlaams centrum schuldenlast

Schuldhulpverlening kan onder verschillende vormen gebeuren:

- budgetbegeleiding
- budgetbeheer
- collectieve schuldenregeling

We stellen vast dat na het OCMW van Lokeren, Hamme het hoogste %-aantal schuldhulpverleningsdossiers heeft.

2.3. WONEN/ENERGIEARMOEDE

Betaalbare elektriciteit, gas, stookolie en water zouden een recht moeten zijn voor elke inwoner. Maar gezinnen blijven worstelen met de energieproblematiek

Mensen in armoede proberen zuinig om te springen met hun energie. Hun verbruik is echter vaak hoger dan andere gezinnen. Investeren in energiebesparing is voor hen zeer moeilijk. Oude elektrische toestellen vervangen, een nieuwe energiezuinige verwarmingsketel plaatsen, dakisolatie, nieuwe ramen ... allemaal investeringen die veel geld kosten. Bovendien leven mensen in armoede vaak in een huurwoning of appartement, dan ben je afhankelijk van de verhuurder.

Mensen met een budgetmeter hebben een verleden van betalingsmoeilijkheden. Energiearmoede is een typisch armoedeprobleem waarbij alle levensdomeinen in elkaar haken. Energiearmoede heeft te maken met slechte huisvesting en werkt in op de gezondheid en het zich wel bevinden.

We zochten op hoeveel mensen gebruik maken van de budgetmeters voor elektriciteit en gas.

Elektriciteit

Totaal aantal geplaatste in geschakelde (actieve) budgetmeters tov het aantal aansluitingen (in %)		
Gemeente	2011	2012
Hamme	2,19	2,44
Waasmunster	1,4	1,45
Zele	2,02	2,16
Lokeren	1,61	1,80
Sint-Niklaas	2,21	2,33
Temse	2,33	2,36
Bron : APS		

Hamme heeft het hoogste aantal % ingeschakelde elektriciteitsbudgetmeters vergeleken bij de omliggende gemeenten.

Aardgas

Totaal aantal geplaatste in geschakelde (actieve) budgetmeters tov het aantal aansluitingen (in %)		
Gemeente	2011	2012
Hamme	1,81	2,43
Waasmunster	1,42	1,70
Zelee	1,86	2,43
Lokeren	1,45	1,70
Sint-Niklaas	2,21	2,33
Temse	2,22	2,44

Hamme, Zelee en Temse hebben het hoogste aantal % ingeschakelde aardgasbudgetmeters vergeleken bij de omliggende gemeenten.

2.4. KINDRAPORTEN Kind & Gezin

Ook uit de cijfers van Kind & Gezin lijkt de kinderarmoede in Hamme wel mee te vallen (op dit item scoren we niet). We hebben daarom de kindrapporten van Kind & Gezin eens onder de loupe genomen.

INSCHRIJVINGEN Kind & Gezin	2010	2011	2012
Hamme	79,6	85,6	84,7
Waasmunster	88,9	91,3	89,1
Zelee	94,3	91,1	90,1
Lokeren	94,2	95,6	94,0
Sint-Niklaas	89,6	92,5	91,7
Temse	89,3	90,3	91,2
Bron : Kind & Gezin, gemeentelijke kindrapporten			

Hamme telt het laagst aantal inschrijvingen voor de consultaties bij Kind & Gezin in vergelijking met de andere gemeenten. **In 2010 werd zelfs 20 % van de gezinnen niet bereikt**. Uiteraard heeft dit een weerslag op de geregistreerde gegevens.

Hexavalent vaccin (o.m. poliomyelitis) 15m - gevaccineerd bij K&G	2011	2010
in %		
Hamme	76,8	70,8
Lokeren	86,2	82,0
Sint-Niklaas	81,8	80,7
Temse	80,2	76,9
Waasmunster	82,7	76,7
Zelee	80,0	82,6

Het aantal inenting tegen poliomyelitis door Kind & Gezin is opmerkelijk lager in Hamme dan in de andere gemeenten.

We stellen vast dat op de leeftijd van 15 maanden er nog slechts 70 % van de gezinnen in Hamme werden bereikt.

Geboorten in kansarme gezinnen in totaliteit en naar criterium, %, gemiddelde 2007-2008-2009 – Kind & Gezin								
Gemeente	% geboorten in kansarme gezinnen*	%**						
		Inkomen	Arbeid	Opleiding	Huisvesting	Ontwikkeling	Gezondheid	Socio-economische criteria: inkomen + arbeid + opleiding
Hamme	4,4	81,1	75,7	91,9	48,6	40,5	18,9	64,90
Waasmunster	7,7	81,8	68,2	86,4	59,1	31,8	13,6	50,00
Zeel	6,3	46,7	37,8	91,1	44,4	66,7	62,2	28,9
Lokeren	9,9	54,3	54,3	90,1	54,3	54,3	16,6	39,7
Sint-Niklaas	8,1	87,0	86,0	87,9	53,5	50,2	17,2	67,9
Temse	7,7	79,8	85,4	89,9	22,5	6,7	7,9	65,2
Arro. D'monde	4,60	70,60	66,90	80,70	54,40	43,90	32,10	42,90
Oost-Vlaanderen	7,10	77,50	76,50	83,20	49,70	38,50	24,30	53,00
* t.o.v. het totaal aantal geboorten								
** t.o.v. het totaal aantal kinderen met kansarmoede								
Bron: Kind en Gezin, gemeentelijke kindrapporten								

Wanneer de socio-economische criteria (inkomen/arbeid/opleiding) samen worden genomen scoort Hamme in vergelijking met Temse ongeveer even hoog. In de criteria voor kinderarmoede scoort Hamme op slechts 3 items, Temse daarentegen scoort op alle items. Ondanks de hoge score op de socio-economische criteria zijn er volgens Kind & Gezin toch weinig geboorten in kansarme gezinnen in Hamme.

Toetsingscriteria

1. Beschikbaar maandinkomen

Onregelmatig maandinkomen, beschikbaar inkomen (min schulden) lager dan bedrag leefloon, leven van werkloosheidsuitkering en/of leefloon. Bedrag leefloon voor gezin met kinderen € 834, 14 (al dan niet alleenstaande ouder). We maken geen onderscheid naar het aantal kinderen ten laste en houden geen rekening met de kinderbijslag.

We kunnen vaststellen dat het item inkomen hoog scoort in Hamme, maar in tegenstelling tot de gegevens van de belastingaangiften scores we hier vb. beter dan de gemeente Waasmunster, wat op zijn minst eigenaardig te noemen is!!!

2. Opleiding ouders

Lager Onderwijs, Beroepsonderwijs, Buitengewoon Onderwijs, niet beëindigd lager secundair onderwijs en/of analfabeet.

Hamme scoort hier het hoogste van de vergeleken gemeenten.

3. Arbeidssituatie ouders

Precaire tewerkstelling, werkloosheid van beide ouders of van de alleenstaande ouder en/of werkzaam in beschutte werkplaats.

We zien hier in vergelijking met de 'arbeidssituatie' (indicator 6 kinderarmoede) een opmerkelijk verschil in Hamme, gezien het al dan niet inbrengen van de werknemers van de beschutte werkplaats.

4. Laag stimulatie niveau

Laag stimulatie niveau kinderen, niet of onregelmatig volgen van kleuteronderwijs en/of moeilijkheden verzorging kinderen.

5. Huisvesting

Verkrotte, ongezonde en/of onveilige woning; te klein en/of te weinig nutsvoorzieningen. Hamme investeert al jaren in sociale huisvesting en dat blijkt dan ook uit de cijfers, minder slechte huisvestingssituatie tov buurgemeenten. Maar het element sociale woningbouw – dat er net is om de zwaksten en degelijke woning te beiden- wordt niet als item weerhouden in de diverse metingen rond kinderarmoede.

6. Gezondheid

Zwakke gezondheid van de gezinsleden, gebrek aan kennis en deelname aan de gezondheidszorg, chronische ziektes en/of handicaps in het gezin. Hamme, maar vooral Zele scoren hier.

Besluit :

Eenzijds tellen we vast dat Kind & Gezin % minder gezinnen bereikt dan de om ons liggende gemeenten. Oorzaak is onduidelijk.

Gelet op de socio-economische criteria is het tevens raar om vast te stellen dat aantal kansarme gezinnen het laagste ligt in de regio.

Reeds eerder hebben wij deze vaststellingen doorgegeven aan Kind & Gezin.

CONCLUSIES

Armoede is een netwerk van sociale uitsluiting, dat zich manifesteert op verschillende levensdomeinen. De uitsluitingen binnen deze levensdomeinen staan met elkaar in verband en versterken elkaar. Zo vormt armoede een negatieve spiraal, waaruit het vaak moeilijk ontsnappen is.

Begin jaren 90 was Hamme één van de 14 meest kansarme gemeenten in Vlaanderen (toenmalige VFIK). Het bestuur heeft toen alle middelen aangegrepen om de situatie van de zwakste inwoners te versterken. O.a. onderwijs, huisvesting en tewerkstelling waren in het sociaal beleid speerpunten.

De uitbouw van een grote sociale werkplaats, het verder uitbouwen van de sociale huisvestingsmaatschappij en initiatieven zoals crisisopvang, sociaal verhuurkantoor, het optimaliseren van de dienstverlening, aandacht voor vrijetijdsbesteding, ... waren en zijn nog steeds belangrijke ankerpunten in het lokale beleid.

Mensen hebben kansen gekregen en voor een aantal zijn de kansen gekeerd, maar de generatie-armoede kan men nu eenmaal niet van vandaag op morgen veranderen. Blijvende inspanningen zijn nodig, sommigen kansarmen zullen blijvend onze ondersteuning nodig hebben. Daarnaast worden we geconfronteerd met nieuwe migratiestromen van mensen in precare levensomstandigheden, kansarmen die de centrumsteden ontvluchten, ... maw ons werk is nog lang niet af.

De resultaten van het gevoerde beleid vinden we terug in bepaalde cijfers (vb. op vlak van tewerkstelling, aanpak verkrotting, ...) maar blijkbaar worden de sociale initiatieven die hiervoor nodig zijn niet in overweging genomen bij metingen inzake armoede. Het lokaal bestuur lijkt op deze wijze te worden afgerekend voor het aanpakken van problemen, men lijkt te vergeten dat dergelijke initiatieven de blijvende steun nodig hebben van het lokale bestuur.

Een andere tendens die we vast stellen en die – gezien de cijfers van bepaalde metingen : vb. opleidingsniveau, inkomen, schulden, ...- ons zorgen baart is de groeiende centralisatie van diverse eerstelijnsdiensten in de centrumsteden. Daardoor worden ze bijna onbereikbaar voor de zwakste burgers, en dienen de diensten van het lokale bestuur steeds meer taken op zich nemen.

We hebben in het verleden reeds aangetoond dat het lokale bestuur zijn verantwoordelijkheid neemt en zeker naar zijn zwakste burgers. Dat deze groep niet gering is blijkt uit het in deze bundel verzamelde materiaal, we hopen dat een aantal indicatoren zoals die van de kinderbarometer worden aangevuld of worden gekaderd binnen een ruimer perspectief bij nieuwe beleidsmaatregelen.